

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35298
Nom	Intervenció logopèdica en els trastorns del llenguatge d'etiologia central
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	9.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1203 - Grau de Logopèdia	Facultat de Psicologia i Logopèdia	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1203 - Grau de Logopèdia	25 - Intervenció logopèdica en els trastorns del llenguatge d'etiologia central	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
GIMENEZ COSTA, JOSE ANTONIO	300 - Psicologia Bàsica
LORENZO CORDERO, AGATA	300 - Psicologia Bàsica

RESUM

L'assignatura "**Intervenció logopèdica en trastorns del llenguatge d'etiologia central**" és una assignatura adscrita al Departament de Psicologia Bàsica, pertanyent a la Facultat de Psicologia i Logopèdia de la Universitat de València.

És una assignatura de caràcter obligatori i que consta de 9 crèdits (ECTS), equivalents a 225 hores de treball de l'alumne.

S'imparteix en el tercer curs del grau de Logopèdia, en el primer quadrimestre. L'assignatura es distribueix en 3 blocs ben diferenciats.

El primer d'ells, Bloc 1, és un bloc introductori a la matèria i el seu objectiu es centra en que els estudiants coneguin els fonaments neurològics i els mecanismes de la rehabilitació en els trastorns del llenguatge d'etiologia central, els diferents dissenys i tipus de rehabilitació, així com les variables més importants que influeixen en els processos de recuperació del llenguatge.

El segon bloc, Bloc 2, el seu objectiu es centra en la rehabilitació semiològica del llenguatge oral en els pacients amb trastorns del llenguatge d'etiologia central, revisant els diferents mètodes, tècniques i recursos per dissenyar la rehabilitació de la comunicació oral, tant en la vessant comprensiva com expressiva, posant especial interès en la rehabilitació de la comunicació i els aspectes pragmàtics, així com en les tècniques específiques en el tractament de l'afàsia global.

El tercer bloc, Bloc 3, el seu objectiu es centra en la rehabilitació de la lectoescriptura en els trastorns del llenguatge d'etiologia central, així com en la rehabilitació dels trastorns associats més comuns: trastorns sensorials, d'atenció, percepció, memòria, planificació i funció executiva.

L'estudi de l'assignatura comparteix tècniques d'avaluació, diagnòstic i rehabilitació dels trastorns del llenguatge i trastorns associats utilitzades en neurologia, psicologia, neuropsicologia i neurolingüística. Els coneixements que aquesta disciplina proporciona tenen importants aplicacions clíniques especialment en el camp de les afàsies i en els seus trastorns associats; educatives ja que les metodologies i tècniques utilitzades també són útils i aplicables a subjectes amb trastorns de la comunicació en general, i socials ja que ajuden a entendre els trastorns de comunicació als familiars dels pacients integrant-los en el procés de rehabilitació. Per tant, es vincula de manera especial amb les assignatures: "Neurologia i neuropsicologia general i del llenguatge", "Processos psicològics bàsics i psicologia del llenguatge", "Trastorns neurodegeneratius", "Patologia del Llenguatge d'etiologia central", "Neurologia clínica aplicada a la logopèdia" i amb aquelles matèries relacionades amb les patologies del llenguatge i amb la intervenció en aquestes patologies.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

1203 - Grau de Logopèdia :

R4-OBLIGACIÓ D'Haver superat prèviament l'assignatura

35284 - Neurologia clínica aplicada a la logopèdia

35286 - Patologia del llenguatge d'etiologia central

Altres tipus de requisits

Tenir superades les assignatures de Patologia del Llenguatge d'etiologia central i Neurologia clínica aplicada a la logopèdia.

COMPETÈNCIES

1203 - Grau de Logopèdia

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Explorar, avaluar, diagnosticar i emetre pronòstic d'evolució dels trastorns de la comunicació i el llenguatge des d'una perspectiva multidisciplinària.
- Usar les tècniques i instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les en el conjunt de la informació.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, i establir objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, i atenent les diferents etapes evolutives de l'ésser humà, incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Assessorar les famílies i l'entorn social dels usuaris, afavorint la seua participació i col·laboració en el tractament logopèdic, atenent les peculiaritats de cada cas i incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Fomentar les habilitats comunicatives en la població general.
- Conèixer i ser capaç d'integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
- Presentar una adequada producció de la parla, estructuració del llenguatge i qualitat de la veu.
- Aplicar els tractaments logopèdics amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats en els trastorns d'etiologia central.
- Conèixer els processos psicolingüístics i altres processos psicològics bàsics que donen suport a les tècniques d'intervenció logopèdica en els trastorns d'etiologia central.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

Avaluar inicialment un pacient com a línia base per poder quantificar el progrés després de la rehabilitació. Dissenyar programes de rehabilitació adaptats als factors d'evolució com ara edat, gravetat, patologia, motivació i variables socials. Adaptar i seleccionar programes de rehabilitació en funció del quadre patològic de comprensió i producció verbal. Manejar i implementar les tècniques específiques en el tractament de les diferents afàsies.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a la rehabilitació dels trastorns del llenguatge d'etiologia central.

En aquesta primera part es dotarà l'estudiant de coneixements rellevants sobre les bases neurològiques i les bases per realitzar un pronòstic evolutiu dels pacients amb trastorns del llenguatge d'etiologia central (TLEC). Es proporcionaran coneixements generals sobre la rehabilitació en els TLEC, l'eficàcia del tractament i l'impacte dels TLEC en el pacient i en la seva família, així com orientacions bàsiques.

TEMA 1. FONAMENTS NEUROLÒGICS I MECANISMES DE LA REHABILITACIÓ.

Fonaments neurològics de la fàsia i trastorns associats. Diasquisis. Reorganització i substitució. Bases per a un pronòstic en els trastorns del llenguatge d'etiologia central. Consideracions generals sobre la rehabilitació. Eficàcia del tractament. Impacte dels trastorns d'etiologia central en el pacient i en la seva família, orientacions bàsiques per al pacient i la seva família.

TEMA 2. - DISSENYS I TIPUS DE REHABILITACIÓ.

Dissenys en la rehabilitació. Efectes de generalització. Tipus de rehabilitació. Rehabilitació en grup. Programes específics per a cada tipus de trastorn. Ús de l'enfocament centrat en el procés. Sistemes de comunicació augmentatius i alternatius. Intervenció orientada als aspectes pragmàtics. Mesura dels resultats del tractament. Recursos informàtics per a la rehabilitació dels trastorns del llenguatge d'etiologia central.

2. Rehabilitació dels trastorns del llenguatge oral i de la comunicació en els TLEC

En aquest segon bloc es dotarà els estudiants dels conceptes, mètodes i tècniques necessaris per realitzar una intervenció logopèdica eficaç en els trastorns del llenguatge oral d'etiologia central, tant a nivell comprensiu com productiu, posant especial èmfasi en els trastorns de la comunicació i el tractament de l'afàsia global.

TEMA 3. - REHABILITACIÓ DE LA COMPRENSIÓ ORAL.

Programes de rehabilitació de la comprensió oral. Intervenció logopèdica en les alteracions de la comprensió auditiva de paraules i els seus components. Anàlisi auditiu articulari. Accés al lèxic fonològic d'entrada. Sistema semàntic i el seu accés. Conversió acústic-fonològica. Comprensió asintàctica i rehabilitació de la comprensió d'oracions.

TEMA 4. - REHABILITACIÓ DE LA PRODUCCIÓ ORAL.

Rehabilitació de l'anomia. Rehabilitació de l'apràxia. Control de estereotípies. Tractament de la perseveració. Programa d'estimulació sintàctica. Programa tornada a la pissarra. Teràpia d'entonació

melòdica (M.I.T).

TEMA 5. - REHABILITACIÓ DE LA COMUNICACIÓ I DE ASPECTES PRAGMÀTICS.

Teràpia P.A.C.E. Sistemes de comunicació augmentatius i alternatius utilitzats en la rehabilitació dels TLEC. Intervenció orientada als aspectes pragmàtics.

TEMA 6. - TÈCNIQUES ESPECÍFIQUES EN EL TRACTAMENT DE LA AFÀSIA GLOBAL.

Teràpia d'acció visual. Altres mètodes, recursos i tècniques.

3. Rehabilitació de la lectoescriptura i altres trastorn associats als TLEC.

En aquest tercer bloc es dotarà als estudiants dels conceptes, mètodes i tècniques per realitzar una intervenció logopèdica eficaç en els trastorns del llenguatge escrit i en altres trastorns associats als TLEC.

TEMA 7. REHABILITACIÓ DELS TRASTORNS DE LA LECTURA ASSOCIATS ALS TLEC.

Intervenció logopèdica en les alteracions de la comprensió de paraules. Intervenció en l'alèxia agnòsia i l'alèxia afàsica. Intervenció en la ruta directa i en la fonològica.

TEMA 8. REHABILITACIÓ DELS TRASTORNS DE L'ESCRITURA ASSOCIATS ALS TLEC.

Rehabilitació de les alteracions associades al grafisme. Rehabilitació de les alteracions disortogràfiques. Rehabilitació de l'escriptura a nivell lèxic i morfosintàctic.

TEMA 9. REHABILITACIÓ D'ALTRES TRASTORNS ASSOCIATS ALS TLEC.

Alteracions sensorials. Atenció. Percepció. Memòria. Planificació. Funció executiva.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	60,00	100
Pràctiques en laboratori	30,00	100
Estudi i treball autònom	135,00	0
TOTAL	225,00	

METODOLOGIA DOCENT

Amb la finalitat que l'estudiant adquireixi els objectius fonamentals de l'assignatura així com les competències específiques i transversals, es proposen:

Classes teòriques. En les quals es desenvoluparan els diferents continguts de la matèria, promovent la intervenció participativa dels estudiants a través de la resolució de les qüestions.

Classes pràctiques, demostracions i estudis de casos. Amb l'objectiu de que els estudiants adquireixin els coneixements necessaris per a l'avaluació, establiment d'un diagnòstic i elaboració de programes d'intervenció adequats a cada pacient.

Al mateix temps, es realitzaran sessions de tutories programades individualitzades i en grups en les quals es realitzarà una supervisió als estudiants amb la finalitat que puguin realitzar un seguiment adequat de les activitats formatives.

Els materials a utilitzar inclouran: manuals, articles, capítols, informes, estudis de casos, programes informàtics i altres tipus de documentació i materials científics rellevants per a l'assignatura.

Serà necessària la utilització de l'aula virtual, la plataforma e-learning triada per la Universitat de València per afavorir els processos d'ensenyament-aprenentatge, així com la interacció professor-alumne.

AVALUACIÓ

La informació per a obtenir la qualificació final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant dos procediments bàsics: avaluació final individual (examen final) i avaluació contínua o de progrés (activitats realitzades a classe presencial, informes i / o treballs individuals i de grup, accés a continguts disponibles a l'aula virtual, blocs o similars, assistència a jornades, conferències o congressos, etc.).

L'avaluació final individual s'ajustarà als objectius específics de la guia docent. Aquesta avaluació, que reflectirà el nivell aconseguit a la fi del procés d'aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà a la fi de el període presencial i representarà el 60% de la qualificació de l'assignatura, sent el seu valor màxim de 6. La prova final per avaluar els objectius específics de l'assignatura serà escrita, i contindrà preguntes tant de tipus objectiu, com preguntes curtes.

L'avaluació contínua o de progrés de la feina realitzada pels estudiants al llarg de el curs es realitzarà a partir dels informes i comentaris escrits i orals realitzats en les classes pràctiques i / o en les tutories col·lectives o individuals, així com en les diferents activitats realitzades en les sessions teòriques. Aquesta part de l'avaluació és de caràcter formatiu, ja que permet un procés de retroalimentació tant per al professor com per a l'alumne, i representarà el 40% de la qualificació de l'assignatura.

L'assistència a les pràctiques és obligatòria i per aprovar l'assignatura es necessitarà assistir com a mínim a un 80% de les classes. La no assistència ha de ser deguda a raons de força major ben documentades (condició de salut sobrevinguda, mort de familiar fins a tercer grau, citació judicial, examen oficial, acompanyament a un familiar de primer grau per motius mèdics). Per aquells / es estudiants que no arribin al mínim obligatori del 80% d'assistència o no hagin superat l'avaluació continuada, els continguts i activitats realitzats en les classes presencials es consideren recuperables mitjançant prova escrita que es realitzarà a l'acabar la prova final oficial.

Dins de l'avaluació contínua es distingeixen dues parts ben diferenciades: 1.- Informes de les pràctiques. El valor d'aquesta part és d'un màxim de 3 punts (30% de la qualificació de l'assignatura). 2.- Altres activitats realitzades en les classes presencials: informes i / o treballs individuals i de grup no obligatoris, accés a continguts disponibles a l'aula virtual, blocs o similars, proves realitzades a classe, etc. El valor d'aquesta part és d'un màxim d'1 punt (10% de la qualificació de l'assignatura). La nota final s'obté de la

suma ponderada de les notes de cada part de l'avaluació, sempre que s'hagi superat la part corresponent a les proves escrites convocades de manera oficial i l'informe de pràctiques.

ADVERTÈNCIA

La còpia o plagi manifest de qualsevol tasca que forma part de l'avaluació suposarà la impossibilitat de superar l'assignatura, sotmetent seguidament als procediments disciplinaris oportuns. Cal tenir en compte que, d'acord amb l'article 13. d) de l'Estatut de l'Estudiant Universitari (RD 1791/2010, de 30 de desembre), és deure d'un estudiant abstenir-se en la utilització o cooperació en procediments fraudulents en les proves d'avaluació, en els treballs que es realitzen o en documents oficials de la universitat.

En horari de tutoria, el professorat podrà requerir entrevistes individuals o en grup per tal de verificar el grau de participació i assoliment en els objectius fixats per a qualsevol tasca desenvolupada. No acceptar aquesta verificació, suposarà no superar la tasca o activitat en qüestió.

Davant pràctiques fraudulentes es procedirà segons allò establert pel Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentes a la Universitat de València (ACGUV 123/2020): <https://www.uv.es/sgeneral/Protocolos/C83.pdf>

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

L'avaluació de l'assignatura i la impugnació de la qualificació obtinguda quedaran sotmeses al que disposa el Reglament d'Avaluació i Qualificació de la Universitat de València per a Títols de Grau i Màster (ACGUV 108/2017 de 30 de maig de 2017).

http://www.uv.es/graus/normatives/2017_108_Reglament_avaluacio_qualificacio.pdf

D'acord amb aquesta, es concreta en expressió numèrica de 0 a 10 amb un decimal, usant l'escala de qualificació:

- De 0 a 4.9: suspens.
- De 5 a 6.9: aprovat.
- De 7 a 8.9: notable.
- De 9 a 10: excel·lent o excel·lent matrícula d'honor.

Només se sumaran els diferents apartats contemplats en l'avaluació quan es superin els requisits mínims establerts per a cada un d'ells. Si l'estudiant ha obtingut 3 punts o més en la prova individual final, la nota final serà el resultat de sumar la nota obtinguda en aquesta prova i les activitats d'avaluació contínua. Si ha obtingut menys de 3 en la prova individual final, la nota final serà igual a la nota de la prova individual final.

En l'acta de l'assignatura s'incorporarà la qualificació obtinguda en primera convocatòria d'acord amb les següents regles:

- Si no hi ha qualificació de l'apartat d'avaluació amb major ponderació, la qualificació serà NO PRESENTAT, amb independència de la resta.
- Si hi ha qualificació en l'apartat d'avaluació amb major ponderació, i aquest no arriba requisits mínims, es farà constar SUSPENS i nota numèrica en base 10 de la qualificació d'aquest apartat.
- Si hi ha qualificació en l'apartat d'avaluació amb major ponderació, i aquest supera els requisits mínims establerts, però no s'assoleixen aquests requisits en algun dels restants apartats, es farà constar SUSPENS i nota numèrica en base 10 de la qualificació de l'apartat per el que no supera l'assignatura.
- Les matrícules d'honor es concediran a les dues millors qualificacions amb excel·lent. En cas d'empat en la nota de l'examen i de les activitats, es durà a terme una prova oral o escrita per desempatar.

En segona convocatòria, es procedirà d'acord amb les següents regles:

- Només s'utilitzarà l'opció NO PRESENTAT, quan no s'hagi presentat a més d'un dels apartats d'avaluació, incloent entre aquests el de major ponderació.
- Si hi ha qualificacions en tots els apartats d'avaluació i no es compleixen requisits mínims en algun d'ells, constarà SUSPENS i la nota en base 10 corresponent a l'apartat que no s'ha superat. Si fos més d'un apartat el no superat, constarà la màxima nota dins el suspens en base 10.
- Si no supera algun o diversos dels requisits mínims i cal un apartat d'avaluació, s'ha de fer constar SUSPENS i nota numèrica en base 10 de la qualificació de l'apartat no superat.
- Si es superen dos apartats d'avaluació i hi ha un tercer en el qual no s'han presentat evidències d'avaluació, es farà constar SUSPENS i, com a qualificació, la mitjana de puntuacions sent 0,0 la part no presentada (màxim possible 4.9).
- Si se supera la prova de major ponderació, però falten evidències en un o diversos dels apartats restants, constarà SUSPENS. Se sumaran les parts i: a) si la suma és inferior a 5, es farà constar tal resultat; b) si la suma és superior a 5, es farà constar 4.9.

La consulta i impugnació de la qualificació obtinguda en tasques d'avaluació, quedarà sotmesa al que disposa el Reglament de Impugnació de Qualificacions (ACGUV 108/2017).

([Http://www.uv.es/graus/normatives/2017_108_Reglament_avaluacio_qualificacio.pdf](http://www.uv.es/graus/normatives/2017_108_Reglament_avaluacio_qualificacio.pdf))

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Helm-Estrabrooks, N. y Albert, M. L. (1994). Manual de terapia de la afasia. Editorial Médica Panamericana S. A.
- Cuetos, F. (1998). Evaluación y rehabilitación de las afasias. Aproximación cognitiva. Editorial Médica Panamericana, S.A.

- Terradillos, E. y López-Higes, R. (2016). Guía de intervención logopédica en las afasias. Madrid: Síntesis. ISBN: 9788490773581.

Complementàries

- Fernández Guinea, S. y López-Higes, R. (2005). Guía de intervención logopédica en las afasias. Editorial Síntesis S.A.
- Peña Casanova, J. y Pérez Pamies, M. (1990). Rehabilitación de la afasia y trastornos asociados. Editorial Masson S.A.
- Robles, A. (2002). Trastornos adquiridos del Lenguaje. Congreso Internacional de Foniatría, Audiología, Logopedia y Psicología del Lenguaje. Aportaciones al comienzo de un nuevo siglo. Publicaciones Universidad Pontificia de Salamanca.
- Rosell, V. (2006). El uso del verbo en sujetos afásicos de predominio motor. Bases para su rehabilitación. En Serra, E. y Veyrat, M. (2006) Problemas de eficacia comunicativa: descripción, detección, rehabilitación. Universitat de València.
- Saá Barra N. J. (2001). Rehabilitación de la Afasia, basado en la evidencia. Revista de Neurología. Vol. XXV. 2001. Universidad Católica de Chile.
- Urruticoechea, J. (2000). Intervención logopédica en las alteraciones de la comunicación consecutivas a daño cerebral adquirido. Boletín de A.E.L.F.A. nº 3, (5-10).
- Peña-Casanova, J. (Ed.). (2013). Manual de Logopedia. Elsevier Health Sciences.
- González Lázaro, P., y González Ortuño, B. (2012). Afasia. De la teoría a la práctica. México: Editorial Panamericana.
- Pérez, M.A. y García, J. (2019). Intervención neuropsicológica En Los Trastornos Adquiridos Del Lenguaje. Madrid, Síntesis. ISBN: 8491713867
- Papathanasiou, I., Coppens, P. & Potagas, C. (2016). Aphasia and related neurogenic communication disorders. Jones & Bartlett Publishers. ISBN: 9780763771003
- Coppens, P., & Patterson, J. L. (Eds.). (2018). Aphasia rehabilitation: Clinical challenges. Jones & Bartlett Learning. ISBN: 9781284141344
- **La bibliografía se completará con bibliografía más específica y especializada para cada bloque.